

Aruanne

Tööd teostas Metsaruum OÜ Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalameti tellimusel. Välitöid teostas 02.01.2025 – 07.01.2025 Aivar Hallang.

Metoodikast. Välitöödel kasutati alusandmetena metsaregistri metsakorralduse andmeid, Maa-ameti WMS metsanduslikke ortofotosid, Maa-ameti ortofotosid ja LIDAR maakatte kõrgusmudeleid, Maa-ameti ajaloolisi kaarte-ortofotosid ning EELIS-e andmebaasi kaardikihte. Välitöödel kogutud andmed sisestati programmi Lepake ja joonestati programmis TOPOS. Lõpuks andmed konverteeriti programmi MapInfo ja Exel. Vääriselupaikadeks ja loodusdirektiivi elupaigatüüpideks kvalifitseerunud alade kohta täideti andmevorm. Inventeerimisel lähtuti vääriselupaiga inventeerimise metoodikast (2016), loodusdirektiivi metsaelupaikade inventeerimise juhendist (2010), Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalameti lähteülesandest ning inventeerija varasemast kogemusest vääriselupaikade, elupaigatüüpide, loodusväärtuste ning metsa inventeerimisel.

Sada aastat tagasi kasvas mets inventeeritaval alal ainult lõuna- ja väikese laiguna ka põhjaosas. Ülejäänud maad olid poollooduslikud kooslused ja põllumaad. Ajast, kui alast sai militaarobjekt, muutus maastik ja maakasutus väga oluliselt. Suurte ehitustööde käigus rikuti oluliselt looduslikus seisundis Mäeküla klinti, klindist põhja- ja idaossa jäävatele maadele rajati tiike, kuivenduskraave, raudteid, teid, moonaladusid ning muid militaartstarbelisi rajatisi. Samal ajastul rikuti ära ka klindipealne väärtuslik suur niiduala, kus siiani on alles paesse kaevatud kraavid, kokkukuhjatud pinnas ning betoon- ja metallist sodi. Ainus positiivne asjaolu sellest ajastust on see, et peale militaarobjektide valmimist lasti varje eesmärgil kohtades, mis ei seganud tegutsemist, metsal omasoodu kasvada. 30. aastat tagasi, kui Nõukogude armee alalt lahkus, sai loodus areneda omasoodu. Lagedad õuealad hakkasid metsastuma, hooned lagunema, kuivenduskraavid ja teed kinni kasvama. Igal asjal on mitu otsa, nii ka loodaval kaitsealal. Vaatamata sellele, et militaarajastul rikuti oluliselt looduslikku maastikku, tekitati sellega aga teatud liikidele soodsaid elupaikasid. Nii leidub rajatud tiikides palju kahepaikseid, klinti rajatud käikudes nahkhiiri ja rikutud, kuid avatuna hoitud suurel klindipealsel niidualal kimalasi ja liblikaid.

Töö tulemus. Hetkel on suurem osa inventeeritud ala metsadest looduslikus seisundis valmivad ja küpsed lehtpuu enamusega puistud. Intensiivselt on metsi majandatud ala lõuna- ja põhjaosas. Planeeritaval kaitsealal oli värskest teostatud sammalde- ja samblike inventuur. Kuna minu inventeerimise ajal olid lumised olud, siis liikidele aega ei kulutanud ja neid ka ankeetidel ei ole kirjeldatud. Otsisin ainult põlismetsadele omaseid seeneliike. Lumiste olude tõttu ei olnud võimalik teha ka niitude inventuuri.

Elupaigatüüpideks said määratud alad, mis vastasid elupaigatüübi kriteeriumitele. Potentsiaalseteks elupaigatüüpideks said määratud metsaosad, mis on looduslikus seisundis, kuid väheste struktuurielementidega ja vanuse poolest veel ei klassifitseeru esinduslikkusele C või on küpsed puistud, mida on hooldatud. Küpsed metsad, mis jäävad hoonete, infrastruktuuri ja kõrge külastatavusega metsaradade äärde ning mille puutumatus

säilitamine on raskendatud, sai ka määratud potentsiaalseteks elupaigatüüpideks. **Elupaigatüüp 9010* (vanad loodusmetsad).** Registreeriti alal kahel eraldusel (ID-6 ja 7). Tegemist on küpsete haava- ja kase puistutega, mis kasvavad naadi- ja kuivendatud angervaksa kasvukohatüübis. Potentsiaalseks elupaigatüübiks 9010* määrati kaks ala (ID 3 ja 15).

Elupaigatüüp 9050 (rohundirikkad kuusikud). Angervaksa kasvukohatüübis kasvavad kuuse enamusega küpsed metsad, mida inventeeritaval alal registreeriti kahel alal (ID-2 ja 5).

Elupaigatüüp 9080* (soo-lehtmetsad). Kõige enam registreeritud elupaigatüüp inventeeritaval alal. Sanglepa- ja kase enamusega küpsed puistud, mis kasvavad angervaksa-, sinihelmika- ja lodu kasvukohatüüpides. Enim leidub seda elupaigatüüpi klindialustes märgades metsades (ID-1, 8, 20 ja 25). Eelpool mainitud põhjustel sai potentsiaalseks elupaigatüübiks soo-lehtmetsad määratud 13 ala (ID-4, 9, 12, 13, 14, 17, 18, 19, 21, 22, 24, 26 ja 27).

Elupaigatüüp 9180* (astangumetsad). Sellesse elupaigatüüpi sai määratud Mäeküla klindi pealsel ja alusel kasvav ebaühtlase vanusega lehtmets (ID-16).

Vääriselupaigad. Vääriselupaiga kriteeriumitele vastas inventeeritaval alal kaks eraldust. Pangametsaks (5.1) määrati ala ID-16 ja põhitüübina sanglepikud (C.1) ala ID-25. Kuna kaitsealade moodustamisel ja hilisematel tsoonierimistel võetakse Eestis looduskaitseliste väärtuste hindamisel aluseks peamiselt loodusdirektiivi elupaigatüüpe, siis eraldi kaardikihi ja kirjelduste välja toomist potentsiaalsete vääriselupaikade puhul, ei näe ma suurt vajadust. Potentsiaalseteks vääriselupaikadeks moodustataval kaitsealal klassifitseeruvad alad ID-1, 2, 5, 6, 7, 8, 15, 18, 19, 20 (saab VEPiks 10. aasta pärast), 21, 24, 26.

Inventuuri käigus kaardistamata ja kirjeldamata aladeks on intensiivselt majandatud metsaalad, halli lepa enamusega puistud, noored metsad, kultuurmännikud, teed, endised õuealad, moonalaod, kõrgepingeliin ja suurel alal paiknevad endised niidualad.

Soovitused. Jätta majandamisest välja kõik registreeritud elupaigatüübid (esinduslikkus C ja B) ja vääriselupaigad v.a ohutuse tagamiseks üksikpuude raied teede vahetus läheduses. Looduskaitseliste väärtuste tagamiseks ja suurenemiseks, tuleks ka potentsiaalsetes elupaigatüüpides majandamisest hoiduda ja sarnaselt eelnenuga, võiks ohutuse tagamiseks lubada üksikpuude raieid teede ja hoonete vahetus läheduses. Kuna niidud jäid lumeolude tõttu inventeerimata, siis tuleb planeeritaval kaitsealal ära hinnata ja kaardistada väärtuslikud niidualad ning anda võimalusel soovitusi niitude taastamiseks ja hooldamiseks. Inventeerimist vajavad niidualad jäävad kõik klindist lõuna- ja idaossa. Klindialustes metsades leidub siinseal väikeseid endisi niidualasid, mida võiks käsitleda, kui elupaigatüüpe 6430 või 7230. Neid alasid ei ole mõtetas registreerida elupaigatüüpidenä, sest kamarat ja valgust on aladel ebapiisavalt ja hilisem hooldamine ligipääsetavuse tõttu raskendatud. Kui aga nendelt aladelt on leitud mõni kaitsealune taimeliik, siis tuleb tegutseda vastavalt liigile määratud kaitsekorra järgi.

Uute elamurajoonide rajamine antud piirkonnas on suurendanud tublisti inimeste liikumist planeeritaval kaitsealal. Et kaitsealal saaks kaitsta loodust ja külastajatel oleks alal turvaline, tuleb teha kompromisse. Õnneks on klindialused metsad valdavalt märjad ja inimesed kasutavad liikumiseks olemasolevaid teid. Ohutuse tagamiseks tuleb teele ohtlikud puud langetada ja võimalusel tüvi metsa jätta. Alade ID-15, 16 ja 20 ning alade ID 12, 13 ja 14 vahele võiks tulevikus rajada parkmetsa koos vajaliku taristuga. See on ala, mis kunagi oli hoonestatud ala ja kus hetkel kasvavab hõre mets, mille moodustavad kased, hallid lepad, haavad ja sanglepad. Alusmetsana kasvavad toomingas, paju, paakspuu, pihlakas ja sarapuu. Sellel alal on olemas ka vana teedevõrgustik.

Aivar Hallang

Metsaruum OÜ

15.01.2025.a.